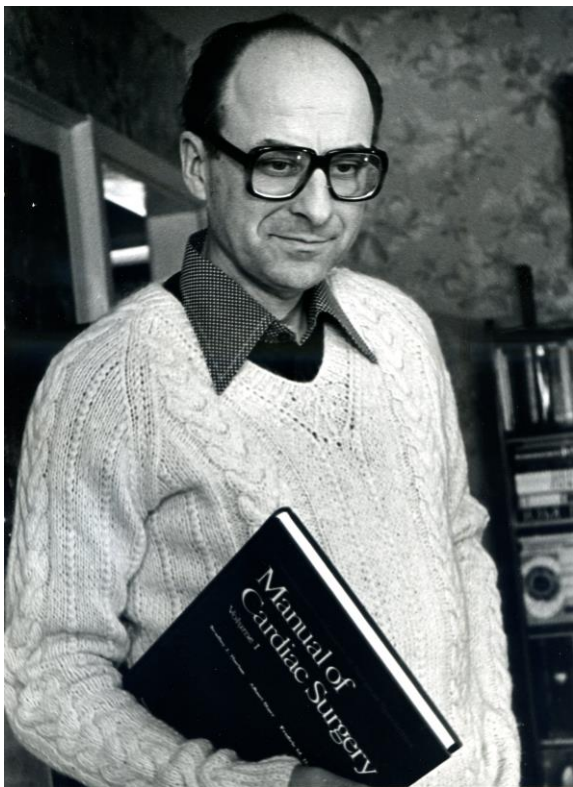

PROF. VYTAUTAS SIRVYDIS APIE ILGAMETĘ DRAUGYSTĘ SU LIETUVOS MEDICINOS BIBLIOTEKA

Lietuvos medicinos biblioteka išleido *bibliografijos rodyklę „Profesorius habilituotas daktaras Vytautas Jonas Sirvydis“* (sudarytoja – Danutė Malakauskienė). Ta proga Profesorius kalbino Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotoja Regina Vaišvilienė. Paprašėme pasidalyti su Lietuvos medicinos bibliotekos skaitytojais savo prisiminimais apie ilgalaikį medikų ir bibliotekos darbuotojų bendradarbiavimą, praeities bei dabarties saitų, jų prasmę ateities kartoms. Pateikiame Profesoriaus išvalgą, aprėpiančią medicinos informaciją bei platesnį socialinį-kultūrinį kontekstą.

Gerbiamo prof. Vytauto Sirvydžio mintis skelbiame balandžio 27-ąją – Lietuvos medicinos darbuotojų – dieną. Tai nuostabi diena, kuomet norisi padėkoti visiems medikams už brangiausio žmogaus turto – sveikatos – išsaugojimą, už suteiktą viltį gyventi, džiaugtis galimybe dar pabūti su artimaisiais, nugyventi dar vieną saulėtą ar gaiviai lietingą dieną, dar kartą patiriant gyvenimo suteiktas laimės akimirkas ar atlaikant siūstus išbandymus. Ypatingai šiomis dienomis, kai aplinkui tyvyro koronaviruso pandemijos baimė, padidėjusi grėsmė gyvybei, galime jaustis ramūs, kai mus saugo atsidavusių, talentingų mokslininkų ir praktikų medikų bendruomenė.

L. Korkutienės nuotr., iš LMB archyvo

Pirmiausia noriu labai padėkoti Jums ir Jūsų bendradarbiams už atliktą didžiulį ir kruopštų darbą, surenkant iš daugelio šaltinių mano su bendradarbiais skelbtus mokslinius darbus ir kitus straipsnius.

Trumpai noriu aprašyti mano santykį su Lietuvos medicinos biblioteka. Mano ryšys labai senas. Dar 1953 m. pradėjęs studijas Vilniaus universitete sužinojau, kad medicinos fakulteto studentai kviečiami pasinaudoti Lietuvos medicinos bibliotekos paslaugomis. Tai buvo neįkainuojama pagalba to meto studentams. Bibliotekoje buvo galima naudotis vadovėliais, kurių kitur nebuvo jokių galimybių įsigyti. Sovietmečiu dauguma studentų gyveno bendrabučiuose, kur mokymosi sąlygų praktiškai nebuvo. Todėl bibliotekoje gauti vadovėlius ir staliuką šviesioje ir erdvioje skaitykloje, kur dar visada buvo grafinas vandens troškuliui numalšinti – nieko geriau negalima buvo įsivaizduoti. Tyloje ir ramybėje buvo labai smagu ruošti praktikos darbus, paruošti namų užduotis ir panašiai. O egzaminų sesijos metu jau reikėjo būti prie bibliotekos durų prieš darbo pradžią, nes pavėlavusiems jau nebelikdavo vietų. Tuo biblioteka daug prisidėjo ruošiant jauną pokarinių gydytojų kartą Lietuvai.

Baigus studijas ir pradėjus gydytojo darbą bibliotekos poreikis nei kiek nesumažėjo, tačiau darbo pobūdis joje pasikeitė.

Gavus gydytojo diplomą atrodė, kad mes jauni gydytojai daug žinome ir galime drąsiai gydyti žmones. Tačiau jau pirmieji darbo žingsniai parodė, kad universitete įgytos žinios yra tik pagrindas, bet to nepakanka. Praktinis darbas kelia problemas, kurioms spręsti reikia naujų žinių. Todėl su Lietuvos medicinos biblioteka atsisveikinti nepavyko.

Po studijų 1959 m. buvau paskirtas dirbti chirurgu į Vilniaus universiteto chirurgijos kliniką, kurios vadovas buvo prof. Pranas Norkūnas. Jis buvo reiklus vadovas, siekiantis chirurgijos progreso - diegti naujus pasaulio chirurgų pasiekimus į Lietuvos chirurgijos praktiką. Sužinoti, kas vyksta pasaulyje, dirbant nuo viso pasaulio užsidariusioje Sovietų Sąjungoje buvo labai sunku. Visgi šio laikotarpio tokias galimybes Lietuvos medicinos biblioteka turėjo, ir tais trupiniais žinių reikėjo pasinaudoti. Biblioteka gaudavo beveik išimtinai tik Maskvoje leidžiamus chirurgijos žurnalus, kuriuose buvo galima sužinoti kas naujo daroma Maskvos, Sankt Peterburgo (tuo metu Leningradas) ir kitų didesnių miestų chirurgijos klinikose. Apie vakarų pasaulio chirurgų darbus informacija buvo labai skurdi. Mūsų medicinos biblioteka gaudavo tik du vakarietiškus chirurgijos žurnalus. Iš jų buvo galima bent dalinai sužinoti apie chirurgijos progresą vakaruose. Tačiau tai buvo labai svarbu. Panašios galimybės plėsti žinių akiratį buvo visoms medicinos specialybėms.

Profesorius Norkūnas visus jaunus chirurgus skatino siekti progreso. Jis kėlė jiems užduotis. Siūsdavo juos į medicinos biblioteką ir įpareigodavo surinkti paskelbtas vienos ar kitos chirurgijos srities naujoves. Kas mėnesį buvo rengiamos klinikos chirurgų konferencijos, kuriose jaunieji chirurgai skaitydavo pranešimus apie chirurgijos naujoves.

Likimas taip lėmė, kad praėjus 2 darbo metams nuo mano, kaip chirurgo darbo pradžios profesorius Norkūnas tapo hospitalinės chirurgijos klinikos vadovu, o bendrosios chirurgijos klinikos ir širdies ir kraujagyslių chirurgijos laboratorijos vadovu tapo profesorius Algimantas Marcinkevičius. Jis subūrė jaunų chirurgų būrį, tarp kurių patekau ir aš, ir pradėjo kurti ir vystyti visiškai naują medicinos sritį, kurios iki tol, buvo tik maži daigeliai. Viskas buvo nauja ir mažai žinoma. Naujų žinių poreikis buvo ypatingai svarbus. Lietuvos medicinos biblioteka tapo ypatingai svarbiu pagalbininku. To ką turėjo savo fonduose jau visiškai nepakako. Prasidėjo medicinos mokslų kandidato ir daktaro disertacijų rašymas. Gauti reikiama naujausia, o taip ir istorinę literatūrą, reikalingą diegiant į medicinos praktiką naujas širdies ir kraujagyslių operacijas, o taip pat rašant mokslinius straipsnius ir ruošiant disertacijas bibliotekos pagalba tapo neįkainuojama. Biblioteka mums padėdavo surasti naujus straipsnius, skelbiamus ne tik sovietų sąjungos žurnaluose, bet ir vakarų pasaulio žurnaluose. Jus užsakydavo, dažniausiai per Maskvos medicinos biblioteką. Biblioteka gaudavo tekstus fotografijos juostelėse. Tekstus perskaityti buvo galima tik pasinaudojus skaitykloje buvusiu specialiu įrenginiu – filmoskopu. Sovietiniais laikais Lietuvos medicinos biblioteka buvo vienintelis nedidelis langelis į vakarų pasaulį, kuriame medicina buvo gerokai toliau pažengusi progreso keliu. Vakarietiškos naujos technologijos sudarė sąlygas kurti naujus diagnostikos būdus, atlikti sudėtingas naujas širdies operacijas ir kurti naujus kitus gydymo būdus. Žinios apie tai buvo būtinos ir Lietuvos medicinai nors ir lėčiau, tačiau žengti progreso keliu.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę pasaulio medicina atsivėrė plačiai ir tiesiogiai. Vadovams ir vyresniems gydytojams susidarė galimybė lankytis didžioje Vakarų Europos ir Amerikos klinikose. Užsimezgė draugystės ryšiai su žymiausiais pasaulio chirurgois. Jauni gydytojai ir rezidentai siunčiami ilgalaikėms stažuotėms į garsiausius užsienio medicinos centrus. Susidarė galimybė Lietuvos medicinos įstaigoms įsigyti naujausias technologijas. Medicinos progresas tapo nesustabdomas. Paskutiniame dešimtmetyje išplėtotos interneto paslaugos žymiai palengvino darbą ieškant naujausios literatūros ir žymiai palengvino tarptautinį bendradarbiavimą.

Lietuvos medicinos bibliotekos reikšmė nei kiek nesumažėjo, jos funkcijos gerokai pasikeitė. Sustiprėjo jos ryšiai su pasaulio bibliotekomis.

Internetas negali pakeisti knygų, vadovėlių, monografijų.

Tai ką aprašiau yra tik viena svarbi medicinos bibliotekos darbo dalis. Lietuvos medicinos biblioteka atlieka daug svarbių darbų ne tik medicinai, bet ir bendrai Lietuvos kultūrai. Čia kaupiami istoriniai medicinos dokumentai, kuriamas Lietuvos medicinos archyvas.

Kiekviena tauta rūpinasi išsaugoti savo istoriją ateities kartoms. Lietuvos medicinos istorija yra svarbi bendros Lietuvos istorijos dalis. Daug žymių Lietuvos gydytojų kūrė ne tik Lietuvos mediciną, bet buvo ir aktyvūs naujai atgimstančios Lietuvos kūrėjai. Jų darbų, skirtų nepriklausomos Lietuvos valstybės kūrimui dokumentai saugomi įvairiose kitose bibliotekose ir muziejuose, tačiau jie yra parašę ir medicinai svarbių darbų. Jie kūrė lietuviškus medicinos terminus, rašė pirmuosius medicinos vadovėlius.

Man dar būnant studentu ir kiek vėliau jau pradėjus gydytojo darbą, ieškant bibliografijos stalčiuokuose man reikalingos literatūros netyčia užkliuvo garsaus prieškarinio Kauno chirurgo Vlodo Kuzmos darbai. Buvo labai įdomu sužinoti, kad jis darė labai sudėtingus inkstų persodinimo eksperimentus. Tuo metu Kaune jau buvo padarytos širdies žaizdų užsiuvimo operacijos ir kai kurios kraujagyslių operacijos. Bibliotekoje taip pat buvo įdomu susipažinti Basanavičiaus liaudies medicinos studijomis, sukurtais gražiais lietuviškais medicinos terminais, pavartyti labai fundamentalų Petro Avizonio akių ligų vadovėlį. Tai buvo labai įdomu, kėlė pasididžiavimą, kad Lietuvos gydytojai jau senesniais laikais siekė medicinos pažangos.

Be Lietuvos medicinos bibliotekos pagalbos negalėjau apsieiti ir paskutiniaisiais metais, kai rašiau savo paskutinę knygą apie įgimtų širdies ydų chirurgiją. Nors jau turėjau visas galimybes naudotis interneto paslaugomis, tačiau dalies man reikiamų literatūros straipsnių per internetą negalėjau gauti. Internetu nebuvo pasiekiami seniausi straipsniai – pirmieji eksperimentiniai tyrimai, o taip pat ir pirmosios įgimtų ydų širdies operacijos ligoniams ir jų rezultatai. O man tai buvo labai svarbu, nes norėjau aprašyti ir labai įdomią įgimtų širdies ydų ištaisymo operacijų istoriją ir vystimąsi progreso link. Lygiai taip pat buvo sunku internete rasti ir kai kuriuos pačius naujausius straipsnius. Visa tai man padėjo padaryti Lietuvos medicinos bibliotekos darbuotojai.

Visa tai, ką aprašiau yra tik dalis Lietuvos medicinos bibliotekos darbo. Lietuvos medicinos biblioteka turi garbingą istoriją, yra labai svarbi ne tik medikams. Tai yra svarbus visos tautos bendros kultūros židinys. Jos uždarymas būtų visai nesuprantamas ir brutalus veiksmas. Sunku patikėti, kad tai galėtų įvykti Lietuvos žmonių rinktos valdžios pastangomis.

Biblioteka atlieka svarbų kultūros darbą. Čia organizuojamos įvairios konferencijos visuomenei, o taip pat medicinos specialistams. Ypatingai dabar yra svarbu, kad biblioteka yra Lietuvos medicinos istorijos saugotoja, turinti didelį istorinių dokumentų, Lietuvoje paruoštų disertacijų, mokslo straipsnių, Lietuvoje išleistų medicinos knygų archyvą. Tai labai svarbu ateities kartoms.

Pagarbiai

Vytautas Sirvydis
Vilniaus universiteto profesorius-emeritas